

याज्ञे वैशाखमाहामि श्रीनारदात्मरौषसंवादे ।

यथा,—

“जीवितं यस्य धर्मार्थं धर्मो ह्यर्थमेव च ।
अहोरात्राणि पुण्यार्थं तं मन्ये वैष्णवं जनम् ॥”
लैङ्गे च ।

“विष्णुभक्तिसमायुक्तान् श्रौतस्मार्गप्रवर्तकान् ।
श्रौतो भवति यो ढङ्गा वैष्णवोऽथै प्रकीर्तितः ॥”
गुणवत्सु भक्तिहेतुलयालुलादिसद्गुणशीलता
तत्रैव ।

“परदुःखेनात्मदुःखं मन्यन्ते ये वृषोत्तम ! ।
भगवद्धर्मैरितास्ते नरा वैष्णवा इव ॥”

भागवततटतीयस्कन्धे श्रीकपिलदेवकृतिसंवादे ।

यथा,—

“तितित्तयः कारुणिकाः सुहृदः सर्वदेहिनाम् ।
अनातश्रवणः श्रान्ताः साधवः साधुभूषणाः ॥”

पञ्चमस्कन्धे ऋषभदेवस्य पुत्राद्भुशाने । यथा,
“महत्सुखां हारमाहुर्विमुक्ते-

स्तमोहारं योषितां सङ्गिसङ्गम् ।
महान्तर्त्तं समधिताः प्रशान्ता

विमन्यवः सुहृदः साधवो ये ॥”

एकादशस्कन्धे श्रीभगवत्प्रदत्तोद्भवप्रश्नोत्तरे ।

यथा,—

“लपसुरहृतमोहक्षित्विष्णुः सर्वदेहिनाम् ।
सत्साराद्वनददात्मा समः सर्वोपकारकः ॥
कामाहुभिनधीर्दानो ऋदुः सुधिरक्षिणः ।
अनीहो मितसुकं श्रान्तः स्थिरो मच्छरयो

सुनिः ॥

अप्रमत्तो गभीरात्मा हृतिमान् जितवद्गुणः ।
अमानो मानदः कल्पो मैत्रः कारुणिकः
कविः ॥”

विष्णुपुराणे यमतद्भटसंवादे । यथा,—

“न चलति निजवर्षधर्मतो यः
सममतिरात्मसुहृद्विपचपत्ते ।
न हरति न चलति किञ्चिदुचैः
स्थिरमनसं तमवेहि विष्णुभक्तम् ॥”

श्रानिषु भक्तिहेतुज्ञानवत्ता एकादशे । यथा,—
“सर्वभूतेषु यः पश्येद्भगवद्भावमात्मनः ।
भूतानि भगवत्त्वात्मन्वेव भागवतोत्तमः ॥
न यस्य स्वः पर इति विचिन्वात्मनि वा भिदा ।
सर्वभूतसमः श्रान्तः स वै भागवतोत्तमः ॥
शालाशालाथ ये वै मां यावान् यथास्मि
यादृशः ।

भजनव्यन्यभावेन ते मे भक्ततमा मताः ॥
ईश्वरे तदधीनेषु बालिशेषु द्विषत्सु च ।
प्रेममैत्रीलपोषेचा यः करोति स मध्यमः ॥
अर्चायामेव हरये पूर्जा यः ऋद्वयेहते ।
न तद्भक्त्यु चान्येषु स भक्तः प्राज्ञतः सुतः ॥”

भोगवत्सु भक्तिहेतुभोगानासक्तता हरियोगे-
श्वरोत्तरे । यथा,—

“यद्दीक्षापीन्द्रिवैरार्णयो न वेष्टि न काङ्क्षति ।
विष्णोर्मायाभिर्दं पश्यन् स वै भागवतोत्तमः ॥”

अथ अविद्यादिमत्सु भक्तिहेतुनिरभिमानिता

तत्रैव । यथा,—

“न यस्य जन्मकर्मभ्यां न वर्णाश्रमजातिभिः ।
सञ्जतेऽस्मिन्नसंभावो देहे वै स हरिः प्रियः ॥
भावाः कथञ्चिद्भक्त्यैव ज्ञानानाद्यन्तमानिता ।
भक्तिनिष्ठापका जातास्तनो ह्युत्तमतोदिता ॥”

निष्ठापकाः परिपाकं प्रापकाः ॥ * ॥
श्रेष्ठेषु श्रीशिवलयाभेदकता टहन्नारदीये ।

“शिवे च परमेशाने विष्णौ च परमात्मनि ।
समबुद्ध्या प्रवर्तन्ते ते वै भागवतोत्तमाः ॥”

इति ॥ * ॥

“अन्यत्र तेषां भगवच्छास्त्रार्थपरतादिकम् ।
साक्षाद्भक्तात्मकं सुखं लक्ष्यं लिखतेऽधुना ॥”

श्रीभागवतशास्त्रपरता स्कान्दे ।

“येषां भागवतं शास्त्रं सदा तिष्ठति सन्निधौ ।
पूजयन्ति च ये निर्व्यं ते स्युर्भागवता नराः ॥
येषां भागवतं शास्त्रं जीवितादधिकं भवेत् ।
महाभागवताः श्रेष्ठा विष्णुना कथिता नराः ॥”

वैष्णवसम्माननिष्ठा लैङ्गे ।

“विष्णुभक्तमयायातं यो ढङ्गा सुसुखप्रियः ।
प्रणामादि करोत्येव वासुदेवे यथा तथा ।
स वै भक्त इति ज्ञेयः स पुनाति जगत्त्रयम् ॥
रुचाचरा गिरः श्श्वन्तु तथा भागवतेरिताः ।
प्रणामपूर्वं चन्त्वा यो वदेहै वैष्णवो हि सः ॥
भोजनाच्छादनं सर्वं यथाशक्त्वा ददाति यः ।
विष्णुभक्तस्य सततं स वै भागवतः सुतः ॥
गारुडं ।

“येन सर्वमात्मना विष्णुभक्त्वा भावो निवेशितः ।
वैष्णवेषु कृतात्मत्वात्तहाभागवतो हि सः ॥ * ॥
श्रीतुलसीसेवाविष्ठा टहन्नारदीये श्रीभगवन्-
माकंछेयसंवादे ।

“तुलसीकाननं ढङ्गा ये नमस्कृन्वन्ति नराः ।
तत्काष्ठाङ्कितकर्णा ये ते वै भागवतोत्तमाः ॥
तुलसीगन्धमात्राय सन्तोषं कुर्वन्ते तु ये ।
तन्मूलसुहृत्वं येच ते वै भागवतोत्तमाः ॥” * ॥

श्रीभगवतः कृपापरता टहन्नारदीये श्रीभगवन्-
माकंछेयसंवादे ।

“मत्कृपाश्रवणे येषां वर्तते सार्विकी मतिः ।
तद्वक्त्रि सुभक्ताश्च ते वै भागवतोत्तमाः ॥”

स्कान्दे श्रीभगवद्भक्त्युत्संवादे ।

“मत्कृपां कुर्वते यस्तु मत्कृपाश्च श्रयोति यः ।
हृद्यते मत्कृपायाश्च स वै भागवतोत्तमः ॥”

द्वितीयस्कन्धे तत्रैव ।

“मदाश्रयाः कथा ऋदाः श्श्वन्ति कथयन्ति च ।
तपन्ति विविधास्त्रापा नैतात्कृततपैतसः ॥ * ॥
नामपरता टहन्नारदीये तत्रैव ।

मन्मानसाश्च मद्भक्ता मद्भक्तजननीसुपाः ।
मन्नामश्रवणासक्तास्ते वै भागवतोत्तमाः ॥
येऽभिनन्दन्ति नामानि हरिः श्श्वन्ति हर्षिताः ।
रोमाञ्चितशरीराश्च ते वै भागवतोत्तमाः ॥”

तत्रैवान्यत्र ।

“अन्येषां तदयं ढङ्गा येऽभिनन्दन्ति मानवाः ।
हरिनामपरा ये च ते वै भागवतोत्तमाः ॥”

स्वरणपरता । तत्र स्वधर्मनिष्ठया रागद्वेषादि-

निवृत्त्या स्वरणं श्रीविष्णुपुराणे यमतद्भटसंवादे ।

“न चलति उच्येः श्रीभगवत्पदार-

विन्दे सितमनास्तमवेहि विष्णुभक्तम् ।
कलिकसुषमलेन यस्य नात्मा
विमलमतेर्मलिनीकृतस्तमेनम् ।
मनसि कृतजनादेनं मनुष्यं
सततमवेहि हरैरतीव भक्तम् ॥
कनकमपि रदस्यवेस्य बुद्ध्या
दृग्यमिष यः समवेति वै परस्वम् ।
भवति च भगवत्प्रान्यवेताः
पुरुषवरं तमवेहि विष्णुभक्तम् ॥
स्फटिकगिरिप्रिणामकः क विष्णु-
मंसि वृणां क च मत्स्यरादिदीवः ।
न हि तुहिनमयुस्वरक्षिपुष्पे
भवति कृताश्रनदीतिजः प्रतापः ॥
विमलमतिरमस्तरः प्रशान्तः सुचि-
चरितोऽखिलकल्मिचभूतः ।
प्रियहितवचनोऽस्तमानमायो
वसति सदा हृदि तस्य वासुदेवः ॥
वसति हृदि सनातने च तस्मिन्
भवति पुमान् जगतोऽस्य सौम्यरूपः ।
क्षितिरसमतिरन्यमात्मनोऽन्तः
कथयति चारुतयैव श्राकपोतः ॥
अन्यविचयेन वैराग्यादिना च स्वरणं श्रीहरि-
योगेश्वरोत्तरे ।

देहेन्द्रियप्राणमनोधिधां यो
जम्भाप्यस्तुद्धयतर्षकृष्टैः ।
संसारधर्मैरविमुक्तमानः
सुख्या हरैर्भागवतप्रधानः ॥
त्रिभुवनविभवहेतवेऽप्युत्कृष्ट-
सुतिरजितात्मसुरादिभिवन्द्यमान् ।
न चलति भगवत्पदारविन्दा-
क्षवनिमिषार्द्धमपि स वैष्णवाश्रयः ॥
भगवत उरविक्रमाद्भ्रष्टाशा-
नखमन्विचन्द्रिकया निरक्षतापे ।
हृदि कथसुपसोदतां पुनः स
प्रभवति चन्द्रे इवोदितैऽकैतापः ॥”

पूजापरता स्कान्दे तत्रैव ।

“येऽर्चयन्ति सदा विष्णुं बभ्रुव्यं वरदं हरिम् ।
देहिणः पुण्यकर्मण्यः सदा भागवता हि ते ॥”
लैङ्गे ।

“विष्णुधेने शुभाश्वेव करोति षोडशसुतः ।
प्रतिमाश्च हरैर्निव्यं पूषयेत् प्रयतात्मवान् ॥
विष्णुभक्तः स विज्ञेयः कर्मैवा मनसा गिरा ।
नारायणपरी निर्व्यं भूपः भागवतो हि सः ॥”

वैष्णवधर्मनिष्ठतादि प्राज्ञोत्तरखण्डे ।

“तापादिपञ्चसंस्कारो नैष्ण्यकर्मकारकः ।
अर्थपञ्चकविद्भिरो महाभागवतो हि सः ॥”

तापः तप्तसुद्राधारणं तदादिपञ्चसंस्कारयुक्तः ।
पञ्चसंस्काराश्च तत्रैवैकताः । [इति ॥

“तापः पुष्कलघा नाम मनो यागस्तु पञ्चमः ॥”